

Tisztelt Kollégák!

Barna Erika vagyok, a MADÁSZSZ elnökségi tagja, a Kék Pont Alapítvány munkatársa, addiktológiai konzultáns.

Egy olyan szakmában dolgozunk, amelynek valamennyi területén abban hiszünk, a prevenciótól a reintegrációig, hogy rendszerszemléletben kell értelmeznünk a problémát és segítenünk a változást. Miközben mi magunk lógunk a levegőben. Immáron már harmadik éve *van*, de mégisincs nemzeti drogstratégiánk. Mondják, hogy az csak egy dokumentum, a terepen dolgozók nem papírból tanulják a szakmát! Márpedig ha nincs stratégia, akkor nincs jövőkép. Ha nincs jövőkép, akkor az intézkedések a lehetőségeknek vannak alárendelve, nem pedig a szükségleteknek. A stratégiai dokumentum a társadalmi megegyezés egyik manifesztuma, tehát szerencsés esetben abban születik, úgy él tovább, akciótervében folyamatosan reflektálva magára, monitorozva az eredményeket, levonva a levonnivalókat, és ha kell, akkor irányt is váltva. Egészséges szenvedélypolitika világos irányok és keretek nélkül nem létezik, ahogyan egy segítséget kérő klienssel sem kezdünk bele az együttműködésbe úgy, hogy egyelőre beszéljünk egy kicsit hetente kétszer, majd minden alkalommal megírjuk sms-ben a helyet és az időpontot, aztán majd csak kialakul, hogy mit akarunk egymástól!

A 2012 -es és a 2013 -as év első pár hónapja is ebben a bizonytalanságban telt a civil szervezetek körében: az egyik legfontosabb színtéren, az iskolában csak szórványosan, alig vannak prevenció programok, leggyakrabban akkor, amikor tűzoltás jelleggel kéri. A tanórai prevenció foglalkozásokat 1 vagy 2, párban dolgozó, képzett, diplomás szakember végzi, nem ritkán az átlagos óradíjak bruttó 2-3 ezer Ft között mozognak. Már ha fizetős a program, mert sokszor nem az, de mégis vállalják a civilek, mondván a kapcsolat többet nyom a latba, és ne csinálja olyan, aki többet árt, mint használ! Most még nagyobb a csend az iskolákban, mivel azok átkerültek a kormányhivatalokhoz, az együttműködések szolgálati útja nem mindig tiszta. A prevenció programok akkreditációja régen várt változás, üdvözljük a minőségellenőrzés fele mutató irányt. Egyelőre ugyan még sok a kérdés bennünk, de e hónap 17-re kaptunk nyílt napos tájékoztató időpontot. Az akkreditációs kérelmek benyújtási határideje ebben az etapban május 31. A drogalternatíva típusú programokat támogató uniós, TÁMOP programok 5.2.5., ez év végén kifutnak, jövőbeli folytatásokról még nincsenek híreink. A munkahelyi egészségfejlesztésben nincs áttörés, a beépített szenvedélytematikáért nem tolonganak a cégek. A prevenció szervezetek támogatása továbbra sem toptéma az adományozók között, igaz, a Magyar Adományozói Fórum egyik díjkiosztóján hallottam egy megjegyzést Balog miniszter úrtól arról, hogy talán a cégek társasági adóján keresztüli sport-támogatáshoz hasonlóan kellene enyhíteni a jövőben az egészségügyi és szociális projektek anyagi problémáin is.

Ez az állapot szövetségünkötől is jóval erősebb érdekérvényesítést vár el. A Madász lassan állandó levelezőpartneré lett a minisztériumnak és a pályázatkezelőnek, elsősorban a pályázati források elakadásáról, a szervezetek anyagi ellehetetlenedéséről írtunk és kértük a partnerséget. Legutóbb éppen a napokban véglegesítettük a statisztikánkat, miszerint 30 tagunkból jelenleg 19 szervezetnek, összesen 20 nyertes, *ún. előfinanszírozott* pályázata nincs kifizetve, holott pontosan 8 nap múlva, május 15-én van e programok futamidejének már kötelező befejezése. Még tavaly véleményeztük a Btk módosításra irányuló tervezetet, novemberben pedig össz-ernyőszerkezeti petíciót írtunk a cenzúrázott országos drogjelentés kapcsán.

A maradék pár percben mégsem ezt a hosszú panaszlistát szeretném folytatni! Belőlem most egy jóval meghatározóbb kérdés kívánczik ki, amely valamennyi fent említett probléma megoldása kapcsán felmerül bennünk, civilekben, a saját szervezeteink falain belül, és bennünk, civil vezetőkben, a szövetségben is és amely sokkal inkább az önreflexióról szól: *Lehetséges -e egy valódi paradigmaváltás a drogszakmai civil szervezetek működtetésének és érdekérvényesítésének szemléletében, képesek vagyunk -e mi magunk véghez vinni ebben a helyzetben egy paradigmaváltást?* Mert a megváltozott körülmények között nem lehet ugyanazokkal az eszközökkel dolgoznunk.

Tavaly ősszel a MADÁSZSZ rendezett egy konferenciát *Öngondoskodás, a változás és megújulás szükségessége* címmel, amely találkozó, egy messziről - de azért nem nagyon messziről - jött ember, Jász Krisztina szociológus-kutató, egyetemi docens arra ösztönzött minket, hogy a szociális munkások (civil szervezetekben ők vannak nagy többségben) legyenek a Változások Ügynökei! Nekem ez azt jelentette elsősorban, hogy segítőként ne higgyük el, hogy pont olyan bénultak vagyunk, mint az az ember, aki a krízisvonalat hívja! Aki valójában nem azért adná fel, mert elvesztette a munkáját, a családját, a lakását vagy az egészségét, hanem mert azt érzi, hogy nem kompetens már a saját életében. Nekünk vannak mozgósítható készségeink, csak sokat ebből nem használtunk az elmúlt években. Kivételes helyzetben vagyunk, amennyiben óriási, komplex tudás összpontosul nálunk, a legtöbb szervezetnél együtt dolgoznak szociális munkások, pszichológusok, orvosok, társadalomtudósok, jogászok... Nem hiába, hogy a 90-es évektől az egyik legprogresszívebb terület volt a mienk, a megújulás lehetősége ma is bennünk van! Ne elégedjünk már meg azzal, hogy a társadalmi attitűd vizsgálatok a pirézekhez hasonló fiókba teszik a drogfogyasztót és rendre csak a stigmák érvényességét, a fogyasztóval szembeni elutasítást mutatják. A szenvedélypolitikánkért érzett közös felelősség érzését nem fogjuk tudni felkelteni a társadalomban, ha párhuzamos valóságainkban maradunk és elfogadjuk, hogy egy szőnyeg alá söpört probléma, láthatatlan és/vagy démonizált érintetteit képviseljük. Igen, a szerfogyasztás illegálitása megköt minket, de mégis,

az általunk képviselt célcsoportok láthatóbbá tétele erősítheti a mi érdekérvényesítésünket is. Nekünk kell megteremtenünk a diskurzus tereit: a szcientológusok helyett *nekünk kell* jelen lenni az iskolákban, a szórakozóhelyek biztonságosabbá tételéért az üzleti szektort *nekünk kell* kell nyüstölni, a HR-eseket *nekünk kell* meggyőznünk arról, hogy a munkahelyi egészségprogramok nem maradhatnak a dohányzás leszoktatás, kalóriamérés és szondáztatás szintjén. Sokkal több sorstárs program is kell, szükség van a nyugaton már együttműködő szereplőkként számon tartott *peerekre*, a laikus segítőkre, akik új látásmódot, új energiákat vihetnek a rendszerbe. Szükség van az önségítés, az öngondoskodás facilitálására, a szervezetek finánciális működtetésében is felelősen, de új formákkal kell kísérleteznünk.

És itt egy másik, mostanában sokakat foglalkoztató kérdés, hogy a szükségletek jelzésében milyen kommunikációt, milyen hangnemet üssünk meg? Hát, nem vagyunk egy magunkat a minisztériumhoz láncoló fajta civil társaság, az tény! Sokan félünk a konfrontációtól, féltjük szervezeteinket és azt, amit már létrehoztunk, ezért tartózkodunk a politikától, de vajon eléggé kivilágított-e minden esetben a politika és a szakpolitika határa? Ha azt halljuk, hogy rengeteg pénz hiányzik a szociális rendszerből, de a közérdekű adatok hozzáférése korlátozódhat a jövőben, akkor ez ellen tiltakozni politizálás vagy szakmapolitikai kérdés? Ha a miniszterelnök évértékelőjében aggódik a designer drogok robbanásszerű megjelenése miatt, de a napokban arról kapunk hírt hogy a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet *“Kritikus kábítószeres és designer drog hatóanyagok tartalmának fokozott monitorozása”* c. projektje a finanszírozás hiánya miatt ismét felfüggesztésre kerül, és ha mi erre tiltakozunk, akkor politizálunk, vagy szakmapolitikai érdekekért állunk ki?

Az elmúlt év után a Madászszban mi már tudjuk, hogy ezek nem elbagatellizálható és nem halogatható, nem megúszható kérdések, tehát döntenünk kell együtt, hogy merre tovább, hiszünk-e a paradigmaváltásban, és akarjuk-e?! Kívánom magunknak, hogy a mai szakmai találkozókon, a sok konkrét és sürgető, válaszra váró kérdésünkön túl, ezekről a felvetésekről is legyen időnk és kedvünk együtt gondolkozni, vitatkozni, diskurálni, akár itt bent a teremben, akár a konferencia szüneteiben! Köszönöm a figyelmet.

(Május 7-én, a Magyar Telekom székházban megrendezett civil fórum Agórájában elhangzott 10 perces hozzászólás leírt változata)